

วิเคราะห์อัตถิภาวนิยมในวรรณกรรมเรื่องสิทธารถะของเฮอมานน์เฮสเส

AN ANALYSIS OF EXISTENTIALISM IN HERMANN HESSE'S SIDDHARTH

ธีรวิชัย วงษ์วีรสุวรรณ

Theerawit Wongweerasuwan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhonratchasima Campus

Email: kherk007@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบริบทของวรรณกรรมเรื่องสิทธารถะ (2) ศึกษาแนวคิดปรัชญาอัตถิภาวนิยม และ (3) วิเคราะห์แนวคิดอัตถิภาวนิยมในวรรณกรรมเรื่องสิทธารถะ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยพร้อมเสนอแนะ นำเสนอโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1) สิทธารถะเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนการแสวงหาความหมายของชีวิตผ่านการเดินทางทางจิตวิญญาณของตัวละครเอก ซึ่งสอดคล้องกับแก่นสำคัญของปรัชญาอัตถิภาวนิยมที่ให้ความสำคัญกับเสรีภาพ การเลือก และความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล

2) แนวคิดอัตถิภาวนิยมผ่านองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ได้แก่ การตั้งคำถามต่อความเชื่อดั้งเดิม การแสวงหาตัวตนที่แท้จริง การเผชิญหน้ากับความทุกข์และความว่างเปล่า ตลอดจนการค้นพบความหมายของชีวิตด้วยตนเอง

3) ตัวละครสิทธารถะได้เดินทางผ่านขั้นตอนสำคัญของแนวคิดอัตถิภาวนิยม เริ่มจากการตระหนักถึงความไร้แก่นสารของชีวิต (absurdity) การเผชิญหน้ากับความวิตกกังวล (anxiety) และความสิ้นหวัง (despair) จนกระทั่งพบกับบ็อสราฟที่แท้จริงผ่านการยอมรับและเลือกดำเนินชีวิตด้วยตนเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างปรัชญาตะวันตกและตะวันออกได้อย่างลงตัว

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยพบว่า สิทธารถะไม่เพียงนำเสนอแนวคิดอัตถิภาวนิยมผ่านเรื่องราวเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นสากลของการแสวงหาความหมายในชีวิต ซึ่งเป็นประเด็นร่วมระหว่างปรัชญาตะวันตกและตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของพุทธปรัชญาและปรัชญาอัตถิภาวนิยม

คำสำคัญ: สิทธารถะ, อัตถิภาวนิยม, เฮอมานน์เฮสเส

Abstract

This research article aims to (1) examine the context of the novel Siddhartha (2) study the concept of existentialist philosophy and (3) analyze existentialist ideas as presented in Siddhartha. This study employs a qualitative research approach. Data were collected from relevant documents and previous studies, then analyzed and synthesized. The

findings are presented using descriptive analysis, together with conclusions and recommendations. The findings reveal that

1) Siddhartha is a literary work that reflects the search for life's meaning through the spiritual journey of its protagonist, which aligns with the core principles of existentialist philosophy emphasizing individual freedom, choice, and responsibility.

2) Existentialist concepts through several key elements, including questioning traditional beliefs, searching for authentic self, confronting suffering and emptiness, and discovering the meaning of life through personal experience.

3) The character Siddhartha traverses through crucial stages of existentialist thought, beginning with the recognition of life's absurdity, confronting anxiety, and experiencing despair, until ultimately finding true freedom through self-acceptance and autonomous life choices. This journey demonstrates a harmonious integration of Western and Eastern philosophical perspectives.

The study further demonstrates that Siddhartha not only presents existentialist concepts through its narrative but also reflects the universality of the search for life's meaning, which serves as a common thread between Western and Eastern philosophy, particularly in the context of Buddhist philosophy and existentialism.

Keywords: Siddhartha, Existentialist, Hermann Hesse

บทนำ

เฮอมาเน็ ฮีสเส (Hermann Hesse) เป็นกวี นักเขียน และจิตรกรชาวเยอรมัน ฮีสเสเป็นนักประพันธ์แห่งศตวรรษที่ 20 เกิดที่เมืองคัลฟ์ในจักรวรรดิเยอรมัน ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมในปี ค.ศ. 1946 เริ่มสร้างสรรค์งานประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองเมื่อมีอายุได้ 21 ปี จนเมื่อมีอายุได้ 26 ปี จึงเริ่มเป็นที่รู้จักแพร่หลาย นอกจากความสามารถทางการประพันธ์แล้ว ฮีสเสยังมีความสามารถทางจิตรกรรมสีน้ำอีกด้วย ผลงานการประพันธ์ของฮีสเส เช่น ปีเตอร์ คาเมนซินด์ (1904) 'บทเรียน (1906) 'เกอร์ทรูด' (1910) รอสฮัลด์ (1914) 'สิทธารถะ'(1922) 'สเตปเปินวูล์ฟ'(1927) 'นาร์ซิสซัส กับโกลด์มุนด์' (1930) ทองตะวันออก (1932) และ 'เกมลูกแก้ว' (1943) โดยเฉพาะนวนิยายเรื่องสิทธารถะ (Siddhartha) เป็นนวนิยายที่สร้างชื่อเสียงเป็นอย่างมากและเป็นที่ยอมรับของนักอ่านทั่วโลก แปลเป็นภาษาต่างๆ 60 ภาษาพิมพ์จำหน่ายทั่วโลกกว่า 152 ล้านเล่มและยังเป็นวรรณกรรมในหลักคิดแนวปรัชญาตะวันออก นวนิยายเรื่องนี้มีเนื้อหามุ่งไปสู่การค้นหาสัจธรรมของการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งฮีสเส ได้สื่อถึงความเพียรที่จะไขว้คว้า "อิตตา" คือสิ่งใด ชีวิตมนุษย์เกิดขึ้นมาทำไม เพื่ออะไร (สดใส (แปล), สิทธารถะ, 2549)

ปรัชญาอัตถิภาวนิยมได้นำเสนอแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่ของมนุษย์ด้วยการกระตุ้นให้มนุษย์หันกลับเข้าสู่ตนเอง โดยการตระหนักรู้ว่าตัวเองเป็นอย่างไร นำไปสู่ความสามารถ ตอบปัญหาของตัวเองได้ว่าความจริงคืออะไร เมื่อรู้ความจริงนั้นแล้วจะวางตัวหรือวางท่าที่ต่อความจริงนั้นอย่างไร เมื่อมนุษย์รู้จักอัตถิภาวะของตัวเอง อัตถิภาวะจะเป็นพื้นฐานของความรู้ว่าเราจะ ดำเนินชีวิตไปอย่างไร ท่ามกลางสถานการณ์ที่เป็นอยู่การกำหนดคุณค่า และเป้าหมายก็จะเหมาะสม กับความเป็นมนุษย์ผู้รู้จักตัวเอง แทนที่จะเสาะแสวงหาแต่คุณค่าหรือสาร์ตณะภายนอก ซึ่งนับแต่จะห่างไกลออกไปจากความเป็นจริงที่เป็นไปไม่ได้

ปรัชญาอัตถิภาวนิยมจึงเป็นปรัชญาที่จะทำให้ชีวิต มนุษย์เป็นไปได้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะการที่มนุษย์เข้าใจตัวเองว่ามีอยู่อย่างไรนั้นจะมีผลต่อการ เลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง ถือเป็นจริยธรรมเบื้องต้นสำหรับมนุษย์ ปรัชญาอัตถิภาวนิยมจึงให้ ความสำคัญแก่การดำรงอยู่ของมนุษย์มาก่อนคุณค่าอื่นใด เป็นปรัชญาที่พรากอำนาจจากพระเจ้าไว้ในกำมือของมนุษย์ทำให้มนุษย์เป็นอิสระจากการกำหนดหรือถูกควบคุมจากอำนาจภายนอก มนุษย์จึงสามารถเลือกและตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง และถือว่าอัตถิภาวนิยมเกิดขึ้นเนื่องมาจากความไม่พอใจ ต่อสภาพสังคมปัจจุบัน ที่มนุษย์ต้องสูญเสียตนเอง จนกระทั่งเป็นที่พึงของตนเอง อัตถิภาวนิยมได้เรียกร้องให้ มนุษย์ยกย่องศักดิ์ศรีความเป็นคนของตนเองคืน ด้วยการนำเสรีภาพที่มีอยู่โดยธรรมชาติของตนออกมาใช้ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2551)

ฌอง ปอล ซาร์ตร์ (Jean Paul Sartre) นักปรัชญาที่อัตถิภาวนิยมได้เสนอว่าการแสดงความคิดเห็นและการใช้เสรีภาพถือว่าเป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้อย่างมีอิสระและเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ซาร์ตร์ไม่เห็นด้วยกับหลักการที่มีความคิดหรือรูปแบบทางความคิดที่ตายตัวเพราะจะทำให้มนุษย์ขาดเสรีภาพ ซาร์ตร์เชื่อว่ามนุษย์กับเสรีภาพเป็นของคู่กัน ไม่มีสิ่งใดสามารถแยกมนุษย์และเสรีภาพออกจากกันได้ตราบเท่าที่ยังมีมนุษย์อยู่บนโลกใบนี้หรือแม้แต่การกระทำที่แสดงออกว่ามนุษย์สูญเสียเสรีภาพ การเลือกที่ได้มาซึ่งการสูญเสียเสรีภาพก็คือการใช้เสรีภาพของมนุษย์เช่นเดียวกัน มนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพในการเลือกกระทำ และเป็นการเลือกของตนเอง มนุษย์จึงต้องความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคมเพราะการเลือกแต่ละครั้ง คือการต้องยอมรับคุณค่าในสิ่งที่ตนได้เลือกแล้ว ด้วยเหตุนี้ซาร์ตร์จึงให้ความสำคัญกับเสรีภาพของมนุษย์และตราบไต่ที่มนุษย์ยังมีชีวิตอยู่ การมีเสรีภาพและความรับผิดชอบจะอยู่คู่กันไปเสมอเพราะการมีเสรีภาพเป็นแก่นแท้หรือเป็นสารัตถะของมนุษย์ (น. ชญานุตม์, 2523)

ดังนั้น การเข้าใจและยอมรับตัวตนของตนเองช่วยให้เรากล้าตั้งคำถามว่า “เราเป็นใคร” และ “เราต้องการอะไรจริง ๆ” ไม่ใช่ชีวิตตามความคาดหวังของผู้อื่น เราสามารถตัดสินใจอย่างมีความหมายเมื่อรู้ว่าการเลือกเป็นความรับผิดชอบของเราเอง จะตัดสินใจอย่างรอบคอบและเห็นคุณค่าในผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เรากล้าเผชิญความไม่แน่นอนและความทุกข์ อัตถิภาวนิยมมองว่าความทุกข์ ความว่างเปล่า และความตายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ทำให้เราเข้มแข็งและไม่หนีปัญหา เพราะเรารับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง ไม่โทษโชคชะตาสังคม หรือผู้อื่น แต่ยอมรับว่าตนเองเป็นผู้กำหนดทิศทางชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาบริบทวรรณกรรมเรื่องสิทธิธารณะ
- 2) เพื่อศึกษาปรัชญาอัตถิภาวนิยม
- 3) เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาอัตถิภาวนิยมในวรรณกรรมเรื่องสิทธิธารณะ

ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Sander H. Lee (2567) ได้เปรียบเทียบแนวคิด ความว่างเปล่าในปรัชญาอัตถิภาวนิยมของซาร์ตร์กับพุทธปรัชญาเถรวาท โดยได้วิเคราะห์ไว้ว่า สิ่งเพื่อตัวเอง (จิต) ของซาร์ตร์นั้น เป็นอัตวิสัย (subject) ที่ว่างเปล่าในตัวของมันเอง แต่เป็นสิ่งที่สามารถก่อเกิดเป็นภาวะของตัวมันเองได้ โดยการเลือกองค์ประกอบหรือสิ่งที่ต้องการ คือ ทั้งสิ่งในตัวเองและสิ่งเพื่อตัวเอง ของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวมัน มันเป็นสิ่งที่ผ่านกระบวนการของการปฏิเสธภาวะในตัวเอง และตระหนักถึงความอิสระและความรับผิดชอบ...พุทธปรัชญาเห็นด้วยกับหลักการนี้ การยอมรับความเป็นไปได้ของอัตวิสัย ที่ตระหนักถึงความว่างเปล่าของตัวเอง การเลือกองค์ประกอบจากความเป็นจริงภายนอก และจากวิธีการที่เขาหรือเธอเกี่ยวข้องอยู่กับความเป็นจริงภายนอกนั้น ก็เพื่อให้ก่อเกิดภาวะ

ของอะไรบางอย่างขึ้นมา แต่พุทธปรัชญาระบุว่า ในการทาเช่นนี้ อัตวิสัยยังคงถูกหลอกและหลงยึดไปตามภาพ
ลวงตา เพื่อที่จะได้รับอิสรภาพที่แท้จริง อันดับแรก อัตวิสัยจะต้องตระหนักถึงความไม่เที่ยง และสถานะที่
แท้จริงของประสบการณ์ภายนอก เมื่อเขาหรือเธอตระหนักถึงความจริงอันนี้ไปพร้อม ๆ กันกับความสัมพันธ์ที่
จำเป็น ระหว่างการติดต่อกับโลกภายนอก และประสบกับความทุกข์อยู่นั้น อัตวิสัยก็จะเข้าใจสิ่งที่เขาหรือ
เธอกำลังพิจารณาตัวเองอยู่ ความอิสระจากภพมาหาอันสามารถนำความทุกข์ความเจ็บปวดมาให้ก็จะเกิดขึ้น

อนงค์ วิเศษสุวรรณ (2554) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของแนวคิดอัตถิภาวนียนิยมว่า แนวคิดดั้งเดิม
ของอัตถิภาวนียนิยมเน้นเรื่องข้อจำกัดและความทุกข์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทฤษฎีนี้พัฒนาขึ้นมาเพื่อช่วยให้
บุคคลที่อยู่ในสถานการณ์ที่ลำบาก เช่น โดดเดี่ยว แยกแยก หรือไร้ความหมาย โดยมีจุดเน้นคือมุ่งที่
ประสบการณ์ของบุคคลที่ต้องอยู่ ตามลำพัง และมีความวิตกกังวลกับความอ้างว้างโดดเดี่ยว

อรุณี สุวรรณธาร, (2543) ได้กล่าวถึงแนวปรัชญาอัตถิภาวนียนิยมว่า ได้ถูกนำมาใช้และพัฒนาอย่าง
เด่นชัดในยุโรปภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากบุคคลในยุคนั้นตระหนักถึงความเลวร้ายในช่วงสงคราม
ความรู้สึก พ่ายแพ้ ครอบครัแตกแยก ซึ่งนำไปสู่ความรู้สึกของการสูญเสียและหมดหวัง โดยที่ Rollo May
เป็นผู้ที่นำแนวคิดอัตถิภาวนียนิยมจากยุโรปมาใช้ในการบำบัดในสหรัฐอเมริกาโดยเชื่อว่าคนที่คนเราจะเป็แบบ
ใดนั้น ไม่ได้เป็นไปโดยอัตโนมัติ บุคคลต้องการทำทุกอย่างให้เต็มความสามารถ แต่แต่ละบุคคลจะต้องกล้าที่จะ
เป็น และเลือกที่จะทำในสิ่งที่ตนต้องการ ทุกคนดิ้นรนเพื่อพัฒนาไปสู่การมีวุฒิภาวะ มีอิสระ และทุกคนรู้ว่า
จะต้องประสบปัญหาและเผชิญความเจ็บปวดนอกจากนี้ยังมี บุคคลสำคัญอีก 2 คนที่นำแนวคิดอัตถิภาวนียนิยม
มาใช้ในสหรัฐอเมริกา คือ Bugental(1987) และ Yalom (1980) ซึ่งเน้นความเข้าใจและการรับรู้โลกของ
บุคคล

พระมหาหยงยุทธ กนตาโก (เสริมจันทร์) (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์อัตถิภาวนียนิยมในพุทธ
ปรัชญาเถรวาท” สรุปได้ว่าพบว่าแนวคิดอัตถิภาวนียนิยมของชาร์ตร์เป็นปรากฏการณ์วิทยาสองลักษณะคือ (1)
แนวคิดเชิงภววิทยากล่าวถึงภาวะสองอย่าง ได้แก่ ภาวะในตัวเอง กับภาวะเพื่อตัวเอง ภาวะสองชนิดนี้เป็นสิ่งมี
อยู่ในโลก (2) แนวคิดเชิงมนุษย์นิยมกล่าวถึงความเป็นมนุษย์ว่าดำรงอยู่ก่อนสารัตถะ ข้อที่ 3 พบว่าแนวคิด
อัตถิภาวนิยมในพุทธปรัชญามีอยู่สองส่วนคือ (1) แนวคิดเชิงอภิปรัชญากล่าวถึงความเป็นอยู่ของรูปธรรมและ
นามธรรมพร้อมทั้งเหตุปัจจัย (2) แนวคิดเชิงมนุษย์นิยมกล่าวถึงความเป็นมนุษย์ว่าเป็นขั้น 5 มิใช่อดีต มี
ความทุกข์ ความต้องการ ข้อที่ 3 พบว่าแนวคิดในพุทธปรัชญาเป็นอัตถิภาวนียนิยม เพราะให้ความสำคัญในความ
เป็นมนุษย์ที่มีชีพเพียงแคมีชีวิตอยู่ แต่ให้ดำรงอยู่อย่างมีสติรู้เท่าทันปรากฏการณ์จึงชื่อว่าดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า

เอกบุญญาวรรณ พลอยพรรณณา (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักอัตถิภาวนียนิยมในพระพุทธศาสนา”
พบว่า การนำแนวคิดอัตถิภาวนียนิยมที่มีอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์
ให้เข้าถึงเป้าหมายที่แท้จริงในระดับโลกียะคือการกระทำของตนให้ตั้งอยู่ในกุศลธรรม และระดับโลกุตระด้วย
การละสังโยชน์ได้ซึ่งมีขั้นตอนการเข้าถึงเสรีภาพคือ การรักษาศีล เจริญสมาธิจนได้ฌาน แล้วยกจิตขึ้นสู่
วิปัสสนาด้วยการพิจารณาเห็นไตรลักษณ์ และละสังโยชน์เครื่องผูกสัตว์ไว้ในสังสารวัฏ และการจะมีเสรีภาพ
มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการละสังโยชน์ได้ ถ้าละได้ทั้ง 10 ข้อ ก็จะเป็นบรรลุนิพพานที่ถือเป็นเสรีภาพขั้นสูงสุดใน
พระพุทธศาสนา

อรุณสิทธิ์ เมืองอินทร์ (2543) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวคิดปรัชญาอัตถิภาวนียนิยมในวรรณกรรมของชาติ
กอบจิตติ ช่วง พ.ศ. 2522-2536 พบว่า (1) เป้าหมายของความเป็นมนุษย์ คือ อิสรภาพหรือไม่ยึดติดกับวัตถุ
และบุคคล (2) ความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ระหว่างมนุษย์กับเพื่อนมนุษย์(3) มนุษย์มีความสำคัญกว่าวัตถุ
มนุษย์จึงควรให้ความสำคัญแก่เพื่อนมนุษย์มากกว่าวัตถุ เมื่อมนุษย์มีสำนึกความเป็นตัวเองที่กลวงเปล่า มี

สถานะที่ไม่แน่นอนตายตัวนั้นคือปฏิเสศความกลวงเปล่าของตัวเอง โดยการนำข้ออ้างจากสิ่งภายนอกมา กำหนดความเป็นไปของตน การกระทำเช่นนี้ คือ การหลอกตัวเอง

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่า ปรัชญาอัตถิภาวนิยมได้นำเสนอ แนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่ของมนุษย์ด้วยการกระตุ้นให้มนุษย์หันกลับเข้าสู่ตนเอง โดยการ ตระหนักรู้ว่าตัวเองเป็นอย่างไร นำไปสู่ความสามารถตอบปัญหาของตัวเองได้ว่าความจริงคืออะไรเมื่อรู้ความ จริงนั้นแล้วจะวางตัวหรือวางท่าที่ต่อความจริงนั้นอย่างไร เมื่อมนุษย์รู้จักอัตถิภาวะของตัวเอง อัตถิภาวะจะ เป็นพื้นฐานของความรู้ว่าเขาจะดำเนินชีวิตไปอย่างไร ท่ามกลางสถานการณ์ที่เป็นอยู่ การกำหนดคุณค่า และ เป้าหมายก็จะเหมาะสมกับความเป็นมนุษย์ผู้ที่รู้จักตัวเอง แทนที่จะเสาะแสวงหาแต่คุณค่าหรือสารัตถะ ภายนอก ซึ่งนับแต่จะห่างไกลออกไปจากความเป็นจริงที่เป็นไปไม่ได้ ปรัชญาอัตถิภาวนิยมจึงเป็นปรัชญาที่จะ ทำให้ชีวิตมนุษย์เป็นไปได้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะการที่มนุษย์เข้าใจตัวเองว่ามีอยู่อย่างไรนั้นจะมีผลต่อการ เลือกลง และตัดสินใจด้วยตนเอง ถือเป็นจริยธรรมเบื้องต้นสำหรับมนุษย์ ปรัชญาอัตถิภาวนิยมจึงให้ความสำคัญ แก่การดำรงอยู่ของมนุษย์มาก่อนคุณค่าอื่นใดเกี่ยวข้อง และผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่มีการศึกษาประเด็นวิเคราะห์ อัตถิภาวนิยมในวรรณกรรมเรื่องสิทธารถะของเฮอมานน์ เฮสเส จึงมีความสนใจและต้องการทราบแนวคิดอัตถิ ภาวนิยมในวรรณกรรมเรื่องสิทธารถะ หากมีการศึกษาจะทำให้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์แนวคิดอัตถิภาวนิ ยมในวรรณกรรมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจาก เอกสาร ต่อไปนี้

- 1) เอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ HESSE Herman. Siddhartha แปลจากภาษาอังกฤษโดย G Cornilleru. Ltalie : Contrejour, 1982.
- 2) เอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ ฉบับแปลของสไต (นามแฝง), กรุงเทพ ฯ โรงพิมพ์ สร้างสรรค์บุ๊คส์ รวมทั้งตำราเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3) วิเคราะห์ ข้อมูลทั้งหมดตามกรอบวัตถุประสงค์
- 4) เรียบเรียง และสรุปผลการวิจัยพร้อมเสนอแนะ
- 5) เสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

บริบทวรรณกรรมเรื่องสิทธารถะ

นวนิยายเรื่อง "สิทธารถะ" (Siddhartha) เป็นผลงานที่มีชื่อเสียงที่สุดเรื่องหนึ่งของนักเขียนชาว เยอรมันชื่อ เฮอร์มาน เฮสเส (Hermann Hesse) ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1922 โดย เฮสเส เขียนเรื่องนี้ขึ้น หลังจากการเดินทางไปเยือนอินเดียในปี ค.ศ. 1911 ซึ่งทำให้เขาเกิดความหลงใหลในวัฒนธรรม ศาสนา และ ปรัชญาของอินเดียอย่างมาก เฮสเส ได้รับแรงบันดาลใจในการเขียนเรื่องนี้มาจากพระพุทธประวัติ โดยได้นำเค้าโครงเรื่องบางส่วนมาจากชีวิตของเจ้าชายสิทธัตถะ แต่ได้ปรับแต่งใหม่ในกรอบแนวคิดแบบตะวันตกและ เพิ่มเติมลักษณะนิสัยแบบชาวยุโรปสมัยใหม่ให้ผสมผสานกับคำสอนของพุทธศาสนา เพื่อให้ตัวละครเอกมีความใกล้ชิดกับคนอ่านมากขึ้น ทำให้นวนิยายเรื่องนี้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการผสมผสานปรัชญาตะวันออกเข้ากับอัตถิภาวนิยมตะวันตกได้อย่างลงตัว เนื้อเรื่องของ "สิทธารถะ" บอกเล่าการเดินทางทางจิตวิญญาณของชาย

หนุ่มพรหมณ์ผู้มีชื่อเดียวกับชื่อเรื่อง ที่ออกจากบ้านเพื่อแสวงหาสัจธรรมและความหมายของการมีชีวิตอยู่ โดยท่องเที่ยวไปในดินแดนต่างๆ ได้พบกับผู้คนมากมาย ทั้งกลุ่มนักบวชส่วนเรือน พระพุทธเจ้า หลิงงามชื่อ กามลา และเพื่อนรักอย่างโควินทะ ซึ่งแต่ละคนก็มีผลต่อความคิดและวิถีชีวิตของเขาไม่มากนักน้อย สิทธารถะมี ประสบการณ์ทั้งในฐานะผู้แสวงบุญ นักรูทิจ คนรัก และคนแจวเรือ จนในที่สุดสามารถบรรลุถึงการหลุดพ้นทางจิตวิญญาณด้วยตนเองริมฝั่งแม่น้ำ แม้โครงเรื่องหลักจะคล้ายกับพุทธประวัติ แต่สิ่งที่โดดเด่นของเรื่อง "สิทธารถะ" คือการที่เฮสเส ได้นำเสนอแง่มุมทางปรัชญา โดยเฉพาะอิทธิพลจากลัทธิอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ซึ่งให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล เสรีภาพ และการแสวงหาความหมายของชีวิต แทรกไว้ในทุกตอนของเรื่องอย่างแนบเนียน ผ่านการตัดสินใจและการกระทำของตัวละครเอก ซึ่งสะท้อนแนวคิดที่ว่า มนุษย์ต้องกำหนดเส้นทางชีวิตด้วยตนเอง รับผิดชอบต่อตัวเอง พยายามสร้างคุณค่าและความหมายจากทางเลือกต่าง ๆ โดยไม่มีสูตรสำเร็จหรือหลักประกันความสำเร็จใด ๆ

นอกจากนั้น เฮสเส ยังสอดแทรกมุมมองวิพากษ์ต่อศาสนาแบบจารีตนิยมไว้ในเรื่องนี้ด้วย โดยแสดงให้เห็นข้อจำกัดของการเชื่อฟังคำสั่งสอนตามตัวอักษรหรือพิธีกรรมที่เคร่งครัดจนเกินไป อันอาจทำให้มนุษย์ละเลยการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง การที่สิทธารถะตัดสินใจออกจากเส้นทางแบบดั้งเดิมและออกเดินทางตามหาประสบการณ์ชีวิตจริงด้วยตัวเอง จึงเป็นสัญลักษณ์ของการแหวกคอกความเชื่อเดิม ๆ เพื่อค้นหาสัจจะที่แท้จริงในแบบของตัวเอง จุดเด่นอีกประการของเรื่องนี้คือกลวิธีการเขียนและการใช้ภาษาที่เรียบง่าย ใส เป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับเนื้อหาแนวปรัชญาและจิตวิญญาณ ที่แม้จะลึกซึ้ง แต่ก็ถ่ายทอดออกมาได้อย่างไม่ยากต่อการทำความเข้าใจ ผู้อ่านสามารถเข้าถึงแก่นของเรื่องได้โดยไม่ต้องมีพื้นฐานความรู้ทางศาสนามากนัก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการนำเสนอผ่านเรื่องราวและตัวละครที่เป็นมนุษย์ธรรมดาทั่วไป ทำให้อ่านแล้วรู้สึกใกล้ชิดและนำไปปรับใช้กับชีวิตได้ไม่ยาก ความเรียบง่ายแต่ลุ่มลึกนี้ นับเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ "สิทธารถะ" ยังคงครองใจผู้อ่านทั่วโลกมากกว่าศตวรรษ ด้วยคุณูปการต่างๆ เหล่านี้ ทำให้นวนิยายเรื่องนี้ได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งในวรรณกรรมปรัชญาชิ้นเอกของโลกตะวันตก และเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ เฮอร์มาน เฮสเส ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมในปี ค.ศ. 1946 อีกทั้งยังมีการแปลออกไปนับสิบภาษา รวมถึงมีการดัดแปลงเป็นภาพยนตร์ ละครเวที และสื่ออื่นๆ อีกมากมาย กลายเป็นแรงบันดาลใจและเพื่อนคู่คิดของผู้คนรุ่นแล้วรุ่นเล่าในการค้นหาความหมายของชีวิตและความจริงที่ซ่อนอยู่ภายในจิตใจของตัวเอง

"สิทธารถะ" คืองานวรรณกรรมปรัชญาที่ทรงคุณค่า ไม่เพียงในเชิงสุนทรียะและอรรถรสในการอ่านเท่านั้น หากยังมีคุณูปการต่อโลกแห่งความคิด ในการเปิดโลกทัศน์ของผู้คนให้กว้างไกลมากขึ้น ในการชวนให้เราทุกคนย้อนกลับมาพิจารณาชีวิตของตัวเองและออกตามหาความจริงด้วยสติปัญญาและความกล้าหาญ เถกเช่นการเดินทางอันยาวไกลและท้าทายของชายหนุ่มนามว่าสิทธารถะ ซึ่งเป็นตัวแทนของมนุษย์ทุกคนที่ปรารถนาจะเข้าใจความหมายของการดำรงอยู่ และพร้อมจะลุกขึ้นมาเป็นเจ้าของชีวิตที่แท้จริงของตัวเอง ดังนั้น "สิทธารถะ" จึงยังคงความเป็นอมตะในฐานะตำราแห่งชีวิตและคู่มือสร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้อ่านทุกยุคทุกสมัยได้เรียนรู้และนำไปปรับใช้เสมอมา เพราะเราทุกคนล้วนมีสิทธารถะอยู่ในตัว และพร้อมจะออกเดินทางได้เสมอเมื่อเราเลือกที่จะทำเช่นนั้น

แนวคิดปรัชญาอัตถิภาวนิยม

หลักการและแนวคิดสำคัญของทฤษฎีอัตถิภาวนิยม (Existentialism) การดำรงอยู่มาก่อน สสารัตถะ (Existence precedes essence) อัตถิภาวนิยมเชื่อว่า การดำรงอยู่ของมนุษย์นั้นมาก่อนแก่นแท้หรือสสารัตถะ กล่าวคือ มนุษย์ถูกโยนเข้ามาในโลกนี้ก่อน โดยไม่มีเป้าหมายหรือความหมายที่กำหนดไว้แต่แรก

เป็นเรื่องของมนุษย์แต่ละคนที่จะต้องสร้างความหมายให้กับชีวิตของตัวเองผ่านการเลือกและการกระทำ มนุษย์ไม่ได้มีธาตุแท้ตายตัว แต่เป็นสิ่งที่ถูกหล่อหลอมขึ้นจากวิถีชีวิตที่เราดำเนินและสร้างสรรค์ขึ้นมา ความ เป็นมนุษย์จึงเป็นภาวะที่ไม่เสร็จสมบูรณ์ แต่พัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ตามแต่เราจะเลือกทำสิ่งใด เสรีภาพและความรับผิดชอบ (Freedom and responsibility) มนุษย์มีเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ในการกำหนด ทางเลือกและการกระทำของตน เรามีอิสระที่จะเลือกว่าจะให้ความหมายกับชีวิตของเราอย่างไร จะเป็น อย่างไร และทำสิ่งใด โดยไม่มีอะไรมาบังคับได้ แต่พร้อมกันนั้น มนุษย์ก็ต้องรับผิดชอบต่อผลของการเลือกและ การกระทำของตนเองด้วย ไม่ว่าจะผลจะออกมาดีหรือร้าย เป็นความสำเร็จหรือความล้มเหลว เราก็ต้องแบกรับ และเรียนรู้จากมัน เสรีภาพจึงมาพร้อมกับความรับผิดชอบที่เลี่ยงไม่ได้ เป็นของคู่กันเสมอในทัศนะของอรรถ ิภาวนิยม ความวิตกกังวลและความกลัวต่อชะตากรรม (Existential dread and angst)

เสรีภาพในการเลือกและสร้างตัวตนที่เกือบไร้ขอบเขตย่อมนำมาซึ่งภาระอันใหญ่หลวงในใจมนุษย์ นั้นคือความวิตกกังวล (Dread หรือ Angst) ต่อการที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตของตัวเอง ต่อความไร้สาระและไร้ ความหมายของชีวิต ความกลัวต่อความไม่แน่นอนและความตาย ความหวาดหวั่นต่อเสรีภาพที่มากเกินไป อารมณ์ความรู้สึกอึดอัดเหล่านี้เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นหัวใจของการดำรงอยู่อย่างมนุษย์ในทัศนะ ของอรรถิภาวนิยม แต่เราสามารถเอาชนะมันได้ ด้วยการเผชิญหน้าและเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอย่างกล้าหาญ ท่ามกลางความไม่แน่นอนเหล่านั้น การแสวงหาความหมายของชีวิต (Search for meaning) เมื่อมนุษย์ถูก โยนเข้ามาในโลกแล้ว ภารกิจสำคัญที่สุดของมนุษย์คือการแสวงหาคคุณค่าและความหมายให้กับชีวิตของตน ทั้ง ชีวิตของแต่ละคนและชีวิตโดยรวม ซึ่งเป็นการแสวงหาที่ไม่มีคำตอบสำเร็จรูป ไม่มีสูตรสำเร็จ มนุษย์แต่ละคน ต้องลุกขึ้นมาสร้างคุณค่าและความหมายผ่านการเลือก การกระทำ และการให้ความสำคัญกับสิ่งต่างๆ ด้วย ตนเอง เป็นสิ่งที่ต้องค้นหา ต้องลองผิดลองถูก และเรียนรู้ไปพร้อมกับประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านเข้ามา โดยไม่มี หลักประกันความสำเร็จใด ๆ นอกจากความเชื่อมั่นในตัวเอง ความเป็นของแท้ (Authenticity) มนุษย์แต่ละคนควรใช้ชีวิตอย่างมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเองอย่างเต็มที่ ตามสิ่งที่ตัวเองเชื่อและให้คุณค่า ไม่ควรดำเนิน ชีวิตไปตามกรอบจารีตหรือความคาดหวังของคนอื่น แต่ควรเป็นไปตามที่ตัวเองเลือกและตระหนักด้วย สำนึกอย่างเต็มเปี่ยม มนุษย์ต้องกล้าเป็นตัวของตัวเอง กล้าที่จะคิด กล้าที่จะมีความเห็นแตกต่าง กล้าที่จะเป็น ตัวของตัวเองอย่างสมบูรณ์ แม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคหรือสายตาที่ไม่เห็นด้วยจากคนรอบข้างก็ตาม

สำหรับอรรถิภาวนิยม ชีวิตที่เป็นของแท้ (Authentic) จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเรามีสติสัมปชัญญะ เข้าใจตัวเองอย่างถ่องแท้ มีความจริงใจต่อตนเอง และมีความกล้าหาญทางจริยธรรมที่จะเลือกในสิ่งที่ถูกต้อง ตามทัศนะของตน ไม่ใช่เพียงเพื่อทำตามคนอื่นหรือเอาใจสังคมเท่านั้น การเผชิญกับความไม่แน่นอนและ ความตาย (Facing uncertainty and death) ความไม่แน่นอนและความตายเป็นเรื่องที่เลี่ยงไม่ได้ของชีวิต เป็นสิ่งที่เราทุกคนต้องประสบพบเจอไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง มันเป็นความจริงที่บีบคั้นและอาจทำให้รู้สึกหวั่นวิตก แต่อรรถิภาวนิยมชวนให้เรากล้าที่จะเผชิญหน้ากับสิ่งเหล่านี้ โดยไม่หนีหลบหรือโกหกตัวเอง เปลี่ยนมุมมองให้ ความไม่แน่นอนและความตายกลายเป็นโอกาสในการใช้ชีวิตอย่างเต็มที่ในแต่ละขณะ และกระตุ้นให้เราเห็น คุณค่าของมันมากขึ้น เมื่อเรายอมรับว่าความตายเป็นเรื่องจริงและเข้าใจว่าชีวิตเราไม่ได้มีตลอดไป นั่นแหละคือ ตอนที่เราจะเริ่มดำรงอยู่อย่างอิสระและตื่นรู้ได้อย่างแท้จริง ศรัทธาในศักยภาพและเสรีภาพของมนุษย์ (Faith in human potential and freedom) ถึงแม้การต้องแบกรับภาระในการสร้างตัวตนและความหมายของ ชีวิตด้วยตนเองอาจดูเป็นเรื่องหนักหนาสาหัส แต่อรรถิภาวนิยมก็มีความเชื่อมั่นอย่างสูงต่อศักยภาพของมนุษย์ ที่จะสามารถเลือกและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องได้ด้วยเจตจำนงเสรีของตน ความศรัทธาต่อเสรีภาพและ ความรับผิดชอบของมนุษย์นี้เอง ที่เป็นหัวใจของการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองโดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับพลัง ภายนอก และความเชื่อวาทถึงที่สุดแล้ว เราทุกคนมีศักยภาพที่จะค้นพบความจริงและความหมายของการดำรง

อยู่ได้ด้วยตัวเอง อาจจะต้องผ่านการลองผิดลองถูก ต้องเผชิญกับความยากลำบากมากมาย แต่มนุษย์ก็มีพลังที่จะฝ่าฟันและทำสำเร็จได้ถ้าเราใช้เสรีภาพของเราอย่างสร้างสรรค์และรับผิดชอบอย่างจริงจัง นี่คือนิยามที่อรรถิภาวนิยมเชื่อมั่นเกี่ยวกับธาตุแท้ของความเป็นมนุษย์

อรรถิภาวนิยมเป็นปรัชญาที่ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล เน้นเรื่องเสรีภาพ ความรับผิดชอบ และการสร้างคุณค่าให้กับชีวิตด้วยตนเอง เป็นกระแสความคิดที่ชวนให้มนุษย์ตระหนักถึงการดำรงอยู่อย่างมีสติ มีความจริงใจต่อตนเอง กล้าเผชิญกับความวิตกกังวลพื้นฐานของการมีชีวิต มุ่งมั่นที่จะแสวงหาความหมายท่ามกลางความไม่แน่นอน และใช้ชีวิตอย่างเป็นของแท้ตามครรลองที่เราเลือกเอง แม้จะเป็นเส้นทางที่ยากลำบาก แต่อรรถิภาวนิยมก็เชื่อมั่นในพลังและศักยภาพของมนุษย์ว่า เราทุกคนสามารถเลือกใช้เสรีภาพในทางที่สร้างสรรค์ และค้นพบความจริงที่มีคุณค่าสำหรับชีวิตของตัวเองได้ในที่สุด ถ้าเรากล้าพอที่จะออกเดินทางและเรียนรู้อย่างไม่หยุดนิ่งนั่นเอง

วิเคราะห์แนวคิดอรรถิภาวนิยมในวรรณกรรมเรื่องสิทธารถะ

แนวคิดอรรถิภาวนิยมในนวนิยายเรื่องสิทธารถะของเฮอส์มาน เฮสเส นวนิยายเรื่องสิทธารถะของเฮอส์มาน เฮสเส เป็นผลงานที่สะท้อนแนวคิดปรัชญาอรรถิภาวนิยมได้อย่างลุ่มลึกผ่านการดำเนินชีวิตของตัวละครเอก นับตั้งแต่การแสดงออกถึงเสรีภาพในการเลือกทางเดินชีวิตของตนเอง ไปจนถึงการค้นพบความหมายของการดำรงอยู่ที่แท้จริง ดังจะเห็นได้จากประเด็นสำคัญต่อไปนี้

ตลอดทั้งเรื่องสิทธารถะแสดงให้เห็นถึงการเลือกใช้เสรีภาพในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเต็มที่ ตั้งแต่การตัดสินใจออกบวชเพื่อแสวงหาโมกษธรรม การเลือกใช้ชีวิตคฤหัสถ์ และการหันมาเป็นคนแจวเรือในบั้นปลาย ทุกการเลือกล้วนเกิดจากการไตร่ตรองด้วยตนเอง แม้จะต้องขัดแย้งกับความคาดหวังของครอบครัวและสังคม สิทธารถะก็พร้อมจะยืนหยัดและรับผิดชอบต่อผลของการกระทำนั้นๆ สอดคล้องกับหลักอรรถิภาวนิยมเรื่องเสรีภาพและความรับผิดชอบต่อปัจเจกชน

ชีวิตของสิทธารถะเป็นตัวอย่างที่ดีของแนวคิดที่ว่า การดำรงอยู่นั้นมาก่อนแก่นแท้หรือสาระ กล่าวคือ เขาถูกโยนเข้ามาในโลกนี้ก่อน แล้วจึงค่อยๆ สร้างตัวตนความเป็นสิทธารถะขึ้นมาภายหลัง ผ่านการกระทำและประสบการณ์ที่ได้รับ เขาไม่ได้ยอมจำนนต่อสารัตถะที่คนอื่นกำหนด แต่ลุกขึ้นมาแสวงหาความหมายของชีวิตด้วยตัวเอง ทำให้ความเป็นสิทธารถะหลอมรวมขึ้นจากเส้นทางที่เขาเลือกเดิน ไม่ใช่สิ่งที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าตั้งแต่แรก เส้นทางชีวิตของสิทธารถะแสดงให้เห็นความวิตกกังวลต่อชะตากรรมของมนุษย์ ซึ่งเป็นประสบการณ์พื้นฐานที่มาพร้อมกับการดำรงอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความกังวลต่อความไร้สาระของชีวิต หรือความกลัวว่าจะไม่สามารถหลุดพ้นจากวิภวสงสารได้ แต่สิทธารถะไม่ได้หนีหลบความวิตกกังวลนี้ กลับใช้มันเป็นแรงผลักดันให้ออกตามหาคำตอบจนพบความสงบในบั้นปลาย สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าความวิตกกังวลคือภาวะจำเป็นที่มนุษย์ต้องเรียนรู้เผชิญ จึงจะเข้าใจชีวิตอย่างถ่องแท้ เรื่องนี้เป็นการเดินทางเพื่อแสวงหาความหมายของชีวิตที่ชัดเจนที่สุด ผ่านการลองผิดลองถูกของสิทธารถะในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชีวิตนักบวช ชีวิตคฤหัสถ์ หรือชีวิตคนแจวเรือ ก่อนจะค้นพบในท้ายที่สุดว่า ความหมายที่แท้จริงนั้นไม่ได้อยู่ที่อื่นใด แต่อยู่ในการมีสติอยู่กับปัจจุบันขณะ ในการเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกับสรรพสิ่ง ซึ่งไม่มีสูตรสำเร็จ แต่เป็นสิ่งที่แต่ละคนต้องเรียนรู้ค้นพบด้วยตนเอง ความเป็นปัจเจกชนของสิทธารถะที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ก็สะท้อนแนวคิดอรรถิภาวนิยมอย่างลึกซึ้ง ในแง่ของการกล้าเป็นตัวของตัวเอง ไม่ยอมสยบยอมต่ออคติสังคม กล้าตั้งคำถามท้าทายกรอบคิดต่างๆ มุ่งมั่นเลือกในสิ่งที่ตนเชื่อ และไม่หยุดที่จะแสวงหาความจริงของชีวิตในแบบฉบับของตัวเอง โดยไม่เลียนแบบหรือคล้อยตามใคร จนสามารถสร้างคุณค่าให้ชีวิตได้อย่างเป็นอิสระและเป็นของแท้ การเดินทางชีวิตของสิทธารถะคือภาพแทนของมนุษย์ผู้กล้าเผชิญหน้ากับความไม่แน่นอนของชีวิตได้อย่าง

องอาจ ตั้งแต่การออกแสวงหาทางธรรมโดยไม่รู้ว่าจะพบอะไร การเลือกชีวิตคฤหัสถ์โดยไม่หวั่นต่อความผันผวน และการก้าวผ่านความสูญเสียโดยไม่หมดกำลังใจ ความกล้านี้เองที่ทำให้เขาเติบโตและค้นพบตัวเองได้ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักอัตถิภาวนิยมที่ว่า มนุษย์ควรใช้ชีวิตอย่างกล้าหาญท่ามกลางความไม่แน่นอน เพื่อจะได้มีชีวิตที่สมบูรณ์และเป็นอิสระอย่างแท้จริง เส้นทางของสิทธารถะสะท้อนศรัทธาอันยิ่งใหญ่ในเสรีภาพและศักยภาพของมนุษย์ที่จะข้ามผ่านทุกข์และความกังวลไปได้ ด้วยปัญญา ความมุ่งมั่น และความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อให้ต้องเผชิญอุปสรรคใหญ่หลวงเพียงใด ในท้ายที่สุดมนุษย์ก็มีศักยภาพที่จะเข้าถึงความจริงของการดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง และเป็นอิสระอย่างสมบูรณ์ได้ ดังที่สิทธารถะเป็นแบบอย่างสำคัญของมนุษย์ในอุดมคติแนวอัตถิภาวนิยม ผู้ไม่ย่อท้อต่อการค้นหาความหมายท่ามกลางความไม่แน่นอน และในที่สุดก็ได้พบกับอิสรภาพและความจริงอันล้ำเลิศ ณ ปลายทางแห่งการเดินทางชีวิต นั่นเอง

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ *สิทธารถะ* ของเฮอรัมาน เฮสเส มีได้เป็นเพียงวรรณกรรมเชิงอัตถิภาวนิยมแบบตะวันตก หากเป็น “พื้นที่บูรณาการทางปัญญา” ระหว่างอัตถิภาวนิยมกับพุทธปรัชญาอย่างเป็นระบบ ตัวละครสิทธารถะสะท้อนกระบวนการสร้างความหมายชีวิตผ่านประสบการณ์ตรง มิใช่ผ่านคำสอนหรือสถาบันศาสนา ทำให้เสรีภาพ ความทุกข์ และความรับผิดชอบ กลายเป็นเครื่องมือภาวนาเชิงอัตถิภาวะ การหลุดพ้นจึงถูกตีความใหม่ว่าเป็นผลของการยอมรับความจริงของชีวิต มากกว่าการบรรลุด้วยทฤษฎี องค์ความรู้นี้ชี้ให้เห็นว่าอัตถิภาวนิยมสามารถทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมตะวันตก-ตะวันออก และขยายความเข้าใจเรื่อง “การดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า” ในบริบทสากลได้อย่างลึกซึ้ง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. การนำไปใช้เพื่อตนเอง ทำให้เข้าใจตนเอง ไม่ใช่ชีวิตตามความคาดหวังของผู้อื่น มีอิสระในการเลือกรับผิดชอบต่อชีวิตตนเอง ใช้ชีวิตอย่างมีความหมายมากขึ้น พัฒนาความเป็นอิสระทางความคิดไม่ยึดติดกับกรอบเดิม ๆ กล้าคิด กล้าเลือก และกล้ารับผลของการกระทำ

2. การนำไปใช้กับสังคม ช่วยสร้างสังคมที่เคารพเสรีภาพของปัจเจกชน ควบคู่กับความรับผิดชอบต่อส่งเสริมความหลากหลาย ความเข้าใจการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นช่วยสร้างความเห็นอกเห็นใจในสังคมและพัฒนาจริยธรรมจากความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคลเกิดความสำนึกและการเลือกทำความดีด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนครั้งต่อไป มีดังนี้

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดอัตถิภาวนิยมในนวนิยายเรื่อง "ลิตทาร์ธ" กับผลงานเรื่องอื่นๆ ของ เฮอแมนน์ เฮสเส เช่น "เดเมียน" (Demian) "ปีเตอร์ คาเมนซินด์" (Peter Camenzind) "สเตปเปินวูลฟ์" (Steppenwolf) หรือ "ชิตตาร์ดา" (The Glass Bead Game) ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง เพื่อให้เห็นพัฒนาการและความลุ่มลึกของแนวคิดนี้ในผลงานของเฮสเส

2) เปรียบเทียบแนวคิดอัตถิภาวนิยมในนวนิยาย "ลิตทาร์ธ" กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยเน้นประเด็นเรื่องการเดินทางชีวิต การค้นหาตัวตน และเป้าหมายสูงสุดทางจิตวิญญาณ ทั้งในแง่ของความเหมือนและความแตกต่าง เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงปรัชญาระหว่างตะวันออกและตะวันตก และเพื่อเห็นการบูรณาการความคิดข้ามวัฒนธรรมในผลงานของเฮสเสได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- น. ชญานุตม์. (2523). อีสราภาพ : รวมทัศนะทางปรัชญาของ นักคิด นักเขียน และนักปฏิวัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2551). เปรียบเทียบแนวคิดพุทธทาสกับชาร์ดร์. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- พระมหาสมุทร กนฺตาโก (เสริมจันทร์). (2558). วิเคราะห์อัตถิภาวนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท. ดุษฎีนิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สไต (แปล). (2549). ลิตทาร์ธ. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- อนงค์ วิเศษสุวรรณ. (2554). การปรึกษากลุ่ม. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์. (2536). แนวคิดปรัชญาอัตถิภาวนิยมในวรรณกรรมของชาติ กอบจิตติ. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา, คณะมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรุณี สุวรรณธาร. (2543). ทฤษฎีการให้คำปรึกษา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- เอกบุญญาวรรณ พลอยพรรณณา. (2564). การวิเคราะห์หลักอัตถิภาวนิยมในพระพุทธศาสนา. ดุษฎีนิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Sander H. Lee. (2024) "Notions of Selflessness in Sartrean Existentialism and Theravadin Buddhism", Essay of Keene State College, <https://www.bu.edu/wcp/Papers>. [18 September 2024].